

Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових дисциплін. Усі переможці на святкових лінійках нагороджуються гімназійними грамотами, а їхні фотографії до кінця навчального року прикрашають наші дошки пошани. Пишаємося ми також переможцями та учасниками районних і міських конкурсів.

Учителі початкових класів ведуть активну та цікаву позакласну роботу, яка сприяє духовному, інтелектуальному розвитку наших вихованців. Важливе значення у формуванні свідомої особистості належить виховному процесу. Учні з ентузіазмом, цікавістю та захопленням беруть у ньому участь. Дуже популярним у наших початківців і їхніх батьків є клуб «Калейдоскоп». Його членом є практично кожен учень. Тому що діяльність цього клубу побудована на організації екскурсій: у межах району, рідного міста, по Україні та навіть за кордон (Словаччина, Австрія, Франція, Італія).

Ще одна цікава форма роботи, яка стала вже традиційною для нашої гімназії, – це колективні свята паралелі. Особливість таких заходів у тому, що готуються й проводяться вони не одним класним колективом, а трьома класами (поток) одночасно. Активну участь у підготовці (а часто й у ході) свята беруть родини учнів. Це дає можливість цілеспрямовано, регулярно, ненав'язливо згуртовувати класні колективи, формувати дружні стосунки педагогів і батьків.

За останні роки розвинулася та зміцніла в початковій школі система гурткової роботи. Більшість учнів у другій половині дня систематично відвідує різнопланові за тематикою, напрямками та видами діяльності гімназійні гуртки, які ведуть наші вчителі: театральний гурток «Джерельце», гуртки

«Рукоділья», «Азбука мистецтв», «Оригамі», гуртки російської мови, розвитку продуктивного мислення, морально-етичного виховання, хореографії.

Ще одна родзинка майстерності нашого педагогічного колективу – альманах літературної творчості учнів і вчителів гімназії «Паросток», який видається щороку завдяки зусиллям учителів. Для кожного учня почесно й престижно, якщо його твори потрапили до цієї збірки, тому цілий рік діти разом зі своїми наставниками плідно працюють над розвитком літературних здібностей. Педагоги також мають можливість надрукувати свої доробки в гімназійному методичному часописі «Свічадо». На сторінках цього журналу можна поділитися з колегами своїм баченням тієї чи іншої педагогічної проблеми, опублікувати вдалі знахідки до уроків, висвітлити практичний досвід з різнопланових фахових питань. А минулого навчального року побачив світ перший випуск «Електронної методичної скарбнички» вчителів початкових класів нашої гімназії.

Із власного педагогічного досвіду розуміємо, що тільки впровадження інноваційних форм і методів роботи в навчально-виховний процес та поєднання їх з традиційними забезпечують можливість учителю якомога продуктивніше орієнтуватися в нових умовах, адаптуватися до нових вимог. В освітньому процесі такий підхід найактуальніший. Він дає змогу педагогу відібрати зі своїх методичних надбань усе прогресивне й змінити, модернізувати, трансформувати навчально-виховний процес так, щоб забезпечити його дослідницький, пошуковий, розвивальний характер. Саме такий підхід сприятиме розвитку мислення, розумових і творчих здібностей учнів.

Залишаймося відкритими для казки!

*Розробка уроку з української літератури
для учнів 6-го класу за творчістю Ірини Жиленко*

Олена ВАРГАС,

вчитель української мови та літератури, старший учитель

про щастя і шляхи його досягнення, про цінності, які треба берегти в сучасному світі; розвивати навички виразного й усвідомленого читання, творчі здібності учнів, формувати розуміння того, що світ дитинства – вічне джерело сили, натхнення, мрій, фантазій; виховувати почуття дружби, вміння бачити красу навколо, цінувати доброту.

Обладнання: підручник для 6-го класу «Українська література», мультимедійна система, презентація Power Point, аудіокнига «Класична музика для дітей», кольорові олівці, папір для малювання, магніти.

Мистецький контекст: репродукції картин П.Холодного «Казка про дівчину та паву», М.Барабаш «Жар-птиця», Ф.Панно «Павичі», створення

Тема: Світ краси, добра і щастя у поезіях Ірини Жиленко «Жар-птиця», «Підкова», «Гном у буфеті».

Мета: вчити сприймати написане майстром слова, коментувати зміст поезій, знаходити й пояснювати художні засоби, висловлювати власні думки

ілюстрацій до поезії І.Жиленко «Підкова» (образотворче мистецтво); п'єса П.Чайковського «Святки (грудень)» із циклу «Пори року» (музика); міфи і легенди народів світу про Жар-птицю (світова література).

Хід уроку

I. Повідомлення теми й мети уроку

Учитель. Подорож у життя в кожній людині починається по-різному: з коліскової, народної пісні, казки. І щаслива та людина, яка, незважаючи на всі життєві труднощі й негаразди, змогла не тільки пронести у серці велику казку дитинства, а й дала змогу доторкнутися до цього дива іншим. Тож сьогодні на уроці ми зануримося у неповторний світ поезій Ірини Жиленко і спробуємо уявити Жар-птицю, побачити кольоровий сніг, поговорити з гномом, який живе у буфеті.

II. Вивчення нового матеріалу

• **Розповідь учителя про поетеса.** Уважно подивіться на портрет Ірини Жиленко. Перед вами жінка з веселими й водночас печальними очима, з короткою зачіскою, крізь її волосся проблискує сивина. А ще – емоційна та іронічна, усміхнена і печальна, проста й оптимістична, як сама поезія – такою знають її люди.

Ірина Володимирівна Жиленко народилася 28 квітня 1941 р. у Києві. Поетеса – дитя війни. Вона залишилася сиротою ще в зовсім маленькому віці й знайшла прихисток та підтримку в іншій родині. Тому, мабуть, вірить вона в людське добро, у чудеса, в казкове перетворення світу. Перший вірш написала у восьмирічному віці. У повоєнний час діячності доводилося багато працювати і вчитися одночасно. Закінчила вечірнє відділення філологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Спочатку працювала вихователькою в дитячому садку, потім – у редакціях газет та журналів. У творчому доробку поетеси багато поезій для дітей, виданих у збірках: «Достигають колосочки», «Вуличка мого дитинства», «Казки буфетного гнома», «Двічі по два – дорівнює кульбабці», «Новорічна історія про двері, яких нема, і про те, як корисно іноді помилятися номером». За книгу «Вечірка у старій винарні» її нагороджено Державною премією ім. Т.Г. Шевченка.

Ірина Жиленко створила чарівний світ, наповнений казковими героями, її вірші — це спроба донести частину казки кожному із нас. Тож давайте і ми зазирнемо у цей неповторний світ.

• **Асоціативна розминка.** Які образи, настрої, почуття, емоції виникають у вас, коли ви чуєте слово «Жар-птиця»? Спробуйте сконцентрувати ці відчуття в одному слові. (*Діти по черзі називають асоціації, які учитель записує на інтерактивній дошці у порожні кружечки*).

Учитель. Одним із найцікавіших творів Ірини Жиленко є поезія «Жар-птиця». Уже назва цієї казкової істоти, як ми могли переконатися, налаштовує на якусь чарівність, загадковість, зустріч із

прекрасним і феєричним. Казка про це неповторне створіння є у всіх народів світу, бо кожна людина над усе прагне зустрічі з мрією, до якої можна навіть доторкнутися, кожен бажає жити серед дивовижної краси, яка долає буденні сірість та морок. Нашій Жар-птиці тотожні Гаруда – чарівна птиця давньоіндійської міфології, що має чудові золоті крила, а також чеський і словацький Птак-огнівак, німецький *der goldene Vogel*, назви яких вказують на зв'язок з небесним вогнем, золотим світилом. У греків до Жар-птиці подібний птах Фенікс, схожий на орла з червоно-золотим пір'ям.

• **Виразне читання вірша «Жар-птиця».**

• **Колективний аналіз поетичного твору.**

– Усне малювання. Опишіть, якою ви побачили Жар-птицю у вірші поетеси.

– Яким інструментом ви користувалися, описуючи казкового птаха? (*словом*). А тепер подивіться на зображення павичів і скажіть, якими інструментами користуються художники для досягнення своєї мети (*пензлем та фарбами*).

– Назвіть інші образи поезії. Чи однаково вони сприймають чарівного птаха?

– У яких кольорах ви б малювали воронячу ораву та сусідку-чарівницю, у якої живе Жар-птиця?

– Для чого потрібна Жар-птиця людям, і чим вона заважає Паві?

– Дослідіть, які художні засоби використано у вірші.

– Визначте основну думку твору.

• **Колективне складання схеми «Образи поезії Ірини Жиленко «Жар-птиця».**

Учитель. Отже, в цій поезії багато такого, що пов'язує її сюжет зі щоденною реальністю дитячого життя, тому все, що описала авторка, здається так само безсумнівно реальним. Образи твору надзвичайно виразні, яскраво індивідуалізовані, наділені тільки їм властивими характеристиками. Мабуть,

поетеса мала на меті навчити нас розрізняти в житті тих, хто радісно усміхається до розкриленої в небі веселки Жар-птиці, й тих, хто злісно шипить услід щасливій усмішці, сяючим очам, грайливому сміхові.

Учитель. Наступна поезія Ірини Жиленко називається «Підкова». Знайти підкову на дорозі здавна вважалося в Україні дуже гарною прикметою, особливо якщо вона відлетіла від задньої, найближчої до перехожого, ноги сірої кобили. У селян навіть була введена правильна послідовність дій у разі такої щасливої знахідки: підняти підкову, плюнути на неї, загадати бажання, кинути через ліве плече і йти своєю дорогою, не озираючись. Але прижилася інша практика: взяти підкову із собою й прибити над вхідними дверима або до порога. Прикмета ця збереглася з тих часів, коли кінь був найбільшою цінністю в господарстві. І підкувати його міг собі дозволити далеко не кожний: занадто вже дорогі були ковани підкови, які, незважаючи на всі старання ковалів, частенько відвалювалися. Знайдену підкову можна було переплавити або продати – неймовірна удача для кріпака-селянина.

Відтоді, як культурні традиції інших народів почали накладатися на наші споконвічні, люди намагалися з'ясувати, як же насправді потрібно прикріплювати ковану підкову, щоб «підкувати» свою удачу? Варіантів трапляється тільки два – ріжками вниз і ріжками вгору.

В Україні ковану підкову вішають ріжками вниз. Це пояснюється її захисними властивостями й повір'ям, що підкова діє на недобру людину подібно до рушниці із закругленим дулом, тобто один її кінець «витягує» з гостя негативні емоції, а інший – «вистрілює» цими самими емоціями в голову лихий, заздрісній людині, в якій є щось недобре на думці. Водночас порядним і добрим людям, зайшовши в гості, боятися зовсім нічого.

Найважливіші в народних прикметах не самі прикмети, а віра людини та її прагнення досягти своєї мети. Тоді бажане іде нам назустріч.

• **Виразне читання поезії «Підкова».**

• **Бесіда з учнями.**

- Які почуття викликав цей вірш?
- Поміркуйте, яка людина може бачити різнокольоровий сніг?
- Чому лірична героїня, незважаючи на цінність знахідки, хоче повернути підкову Діду Морозу?
- Як ви оцінюєте її вчинок?
- Яких людей уособлюють «сімсот роззяв»?
- Чи здатні такі люди бачити кольорові сни?

• **Робота з підручником.** Читання рубрики «Чи знаєш ти, що...».

• **Творча майстерня.** Завдання: у вигляді веселки намалювати настрій автора, використовувати можна олівці лише тих кольорів, про які йдеться у поезії. (Одному учню, який гарно вміє малювати та володіє навичками роботи у програмі Paint, можна запропонувати виконати це завдання на комп'ютері). Під час роботи звучить твір П.Чайковського «Святки (грудень)» із циклу «Пори

року». Готові роботи діти прикріплюють магнітами до звичайної дошки.

Учитель. Веселковий настрій, який ви створили своїми малюнками, допоможе нам уявити гнома, маленького мешканця буфета.

• **Виразне читання поезії «Гном у буфеті».**

• **Бесіда.**

– Пригадайте, у яких творах ви зустрічалися з гномами. Якими вони бувають частіше – добрими чи злими?

– Якими рисами характеру наділений гном, котрий живе у буфеті?

– Яку роботу щоденно виконує маленький гном?

– Опишіть атмосферу поезії.

– Дослідіть художні засоби.

III. Підбиття підсумків уроку

• **Рефлексія у вигляді сенкана.** (Варто нагадати учням, як складати такий вірш).

Слово «сенкан» походить від французького слова «п'ять» і означає вірш із п'яти рядків.

1. Перший рядок має містити слово, яке позначає тему (зазвичай це іменник).

2. Другий рядок – це опис теми, який складається з двох слів (два прикметники).

3. Третій рядок називає дію, пов'язану з темою, і складається з трьох слів (зазвичай це дієслова).

4. Четвертий рядок є фразою, що складається з чотирьох слів і в якій висловлюються ставлення до теми, почуття щодо обговорюваного.

5. Останній рядок складається з одного слова – синоніма до першого слова, в ньому висловлюється сутність теми, ніби робиться висновок.

• **Робота в парах.** Завдання: скласти сенкан зі словами (з одним на вибір): *Жар-птиця, підкова, гном.*

• **Читання учнями складених сенканів.**

• **Оцінювання учнів.**

Учитель. За наведеними критеріями самостійно оцініть свою роботу на уроці, оцінку обґрунтуйте.

Учитель. Я бажаю вам бути щасливими і потрібними людям, як Жар-птиця, бачити навколишній світ очима героїні поезії «Підкова», завжди залишатися відкритими для казки, яку вам розповість гном. І скільки б років вам не було, пам'ятайте, провідна зірка дитинства світитиме так довго, як ви цього забажаєте. Дякую за урок!

IV. Домашнє завдання. Усно прокоментувати вислів Г.Сковороди: «У красі – джерело любові, щастя, гармонії». Намалювати (за бажанням) ілюстрацію до однієї з поезій Ірини Жиленко.

Література

1. Авраменко О.М. Українська література: підручник для 6-го класу / О.М. Авраменко, Л.П. Шабельникова. – К.: Грамота, 2006. – 296 сл.: іл.